

Elhurcolt magyarok

Kiegészítések '56-ról, szovjet iratok alapján

Fazekas Árpád

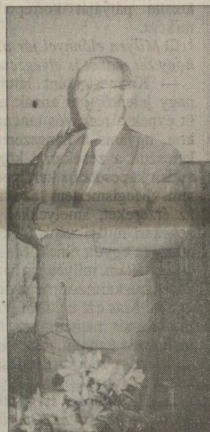
Mi, szabolcs-szatmár-be-regi emberek büszkék lehetünk arra, hogy a nyíregyházi *Bálint Pál* vezetése alatt eljáró 1956-os elhurcolást vizsgáló bizottság bátor fellépése révén lelepleződtek a deportálások. Pedig a szovjet katonai vezetők most is igyekeztek törvénytelen és embertelen eljárásokat titokban tartani. Így a Moszkvába kitelepített Rákosi ex főtitkár még 1956. december 15-én Hruscsovhoz küldött levelében is képtelenségnek, lehetetlennek tartotta, hogy a letartóztatott magyarokat a Szovjetunióba irányították.

A Jelcin-dossziében átadott *szovjet iratok* sok új ténnyel egészítették ki eddigi tudásunkat, ugyanis egy héttel hamarabb kezdődött és mintegy 4–5 ezer(!) főt érintett ezen újbóli szovjet deportálás. Eszerint *Kádár* és *Münnich* már 1956. november 14-én *határozottan tiltakozott* azért, mert a szovjet hatóságok egy vasúti szerelvényen a fegyveres felkelésben részt vett magyar fiatalokat szállítottak a Szovjetunióba (Szibériába). *Bálint Pál*ék csak másnap telefonáltak ez ügyben *Münnich*nek. Így *Szerov*, a szovjet titkosszolgálat tábormoka és *Andropov*, szovjet nagykövét beismerték: „Ma, november 14-én valóban Csup állomásra irányítottunk egy kisebb szerelvényt olyan letartóztatottakkal, akiknek nyomozati anyagában az szerepel, hogy a fegyveres felkelés aktív résztvevői és szervezői voltak.”

... A szerelvény útja közben a foglyok két állomáson cédulákat dobtak ki, melyekben közölték, hogy Szibériába viszik őket. A cédulákat a magyar vasutasok felszedték és értesítették a dolgokról a kormányt. A válasz: utasítást adtak ki, hogy a jövőben a letartóztatottakat megerősített kísérettel, zárt gépkocsikon szállítsák. (Ezzel teljesen összhangban van a *Cédulaeső a rácson át* c. cikk, amelyet még 1990. március 3-án közölt a Kelet-Magyarországon).

A deportálás kezdetét és helyét illetően még a következők olvashatók ki ezen átadott szovjet dokumentumokból: 1. Már november 8-án megérkeztek az első 1956-os magyar foglyok az ungvári börtönbe (Debrecenből és Miskolcra 22 fő). 2. További egy hét alatt azaz november 15-ére már 846 magyar foglyot (közte 23 nő) hurcoltak az ungvári börtönbe, ahonnan az elviselhetetlen zsúfoltság miatt 463 főt Sztrij város, illetve Drogobics helység börtöneibe vittek. 3. A további fogszállítmányokat Csernovci, Drogobics és Sztanyiszlav városok börtöneiben fogják elhelyezni. 4. I. A. Szerov elvtárs november 7-i K vonalon adott tájékoztatása szerint az eddig letartóztatottak száma 4–5 ezer fő. 5. A foglyok többsége Budapest környékéről (548 fő), Veszprém (90 fő), Kaposvár (45 fő), Szombathely (55 fő) és Miskolc (20 fő) városából érkezett. 6. M. N. Holodkov elvtárs, belügyminiszter-helyettes már novem-

ber 7–13 között Ungváron tartózkodott, hogy a magyar foglyok fogadását előkészítse. Szerov és Andropov, a szovjet celszövevények irányítói, 1956. november 14-én előre közölték K vonalon az SZKP Központi Bizottságával: „Holnap a Münnich elvtárral való megbeszélésen Szerov elvtárs azt fogja mondani, hogy mivel Magyarországon nincs megfelelő, kellően előkészített börtön a foglyok őrzésére, ahol biztosítani lehetne az objektív nyomozást, ezért arra gondoltunk, hogy a letartóztatottak egy kis csoportját a szovjet–magyar határ köze-

Szűcs Sándor 1956-os „feltámadt magyar” a nyíregyházi MÁV Művelődési Otthonban 1992. április 26-án az ungvári rabságról is beszámolt

A SZERZŐ FELVÉTELE

leben lévő helységeket szállásoljuk el.”

Fogalmunk sincs arról, hogy az 1956-ban deportált 5000 magyar szabadságharcos közül hányan térhettek haza. Néhányójuknak ideiglenes szabadon engedésük után még sikerült disszidálniuk. E kevesek egyike *Szűcs Sándor*, 1956-os záhonyi állomásfőnök és parancsnok, akinek Norvégiában adott nyilatkozatai és az ENSZ magyar ügyet vizsgáló bizottsága előtt tett vallomása feltárták azt a tortúrát, amelyen ezek a szerencsétlen magyar hazafiak átestek. A Szovjetunió szűgyene, hogy az 1956-os megszállást és megtorlást irányító Szerov (1905–1990) tábormokot a Kutuzov Érdemrend első fokozatával tüntette ki, már decemberben.

A volt SZKP KB Levéltárából a Jelcin-dossziében átadott szovjet dokumentumok valójában „*Hiányzó lapok 1956 történetéből*” (Móra Ferenc Könyvkiadó, 1993.), s értékesen egészítik ki a szabadságharcosok deportálására vonatkozó eddigi hiányos ismereteinket. Egyben bizonyítják, hogy a Kárpátokon bejutó oroszok mindig elhurcolták a magyar lakosságot és katonákat, ha erre lehetőségük adódott (1849, 1944, 1956). A magyar embereket a szovjet KGB (és magyar csatlósai) vezetőjének: Szerov tábormoknak a szerepe az 1849-es osztrák elnyomást megtestesítő Bach rendőrminiszter dicstelen alakjára emlékezteti. Ezen tények magyarságtudatunk fontos elemei.